

La Facultat de Farmàcia

Avatars d'un projecte universitari

M. Dolors Gaspar García

UNIVERSITAT DE BARCELONA

La Facultat de Farmàcia

Avatars d'un projecte universitari

M. Dolors Gaspar García

Publicacions i Edicions

UNIVERSITAT DE BARCELONA

ÍNDEX

Pròleg	9
Introducció.	13
La Llei d'ordenació de la universitat espanyola de 1943 i els col·legis majors universitaris	19
El Col·legi Major Sant Raimon de Penyafort, adscrit a la Universitat de Barcelona	23
La Junta d'Obres de la Universitat de Barcelona: la seva creació, funcionament i activitat	33
Necessitat d'un edifici propi per a la Facultat de Farmàcia	43
Projecte d'edificis de nova construcció per allotjar les facultats de Ciències i Farmàcia i el Col·legi Major Ramon Llull del Consell Superior d'Investigacions Científiques	53

Adaptació de l'edifici del Col·legi Major Sant Raimon de Penyafort per a Facultat de Farmàcia	69
Dos col·legis majors que acompanyen l'edifici de la Facultat de Farmàcia a Pedralbes	79
El començament de les classes al nou edifici de la Facultat de Farmàcia de Barcelona	87
La inauguració oficial de la 'nova' Facultat de Farmàcia	101
Cronologia	103

SIGLES

ACOAC.	Arxiu Històric del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya.
AGHUB.	Arxiu General i Històric de la Universitat de Barcelona.
AMA.	Arxiu Municipal Administratiu.
AUHLGF.	Arxiu de la Unitat d'Història, Legislació i Gestió Farmacèutiques.
BOE.	Butlletí Oficial de l'Estat.

PRÒLEG

En els darrers mesos la Universitat de Barcelona ha recordat a través de diversos actes, diferents etapes de la seva història recent. Entre aquests esdeveniments cal recordar de manera especial el centenari de la nova Facultat de Medicina, juntament amb l'Hospital Clínic, i el cinquantenari de l'edifici de la Facultat de Farmàcia a la zona universitària de Pedralbes. El llibre que teniu a les mans és la realització d'una idea de la professora M. Dolors Gaspar García, avalada per l'equip deganal, per recuperar la memòria del que van estar tots aquells anys de gestació del centre universitari des d'on han sortit la quasi totalitat dels farmacèutics i les farmacèutiques que tenim a Catalunya.

En una descripció a través de nou "parades" de la seva història, es desgranen els fets que acompanyen la posada en funcionament oficial del nou edifici de la facultat el curs 1957-1958. Des de llavors l'entorn de la Facultat de Farmàcia ha vist molts canvis sense que cap d'ells li donessin l'estabilitat i la categoria que els seus estudis requerien. Un edifici singular exteriorment, però amb dificultats per adequar-se internament a les cada cop més exigents necessitats de les activitats docents i de recerca del seu professorat. Les ampliacions realitzades en diferents etapes, annex I, annex II i aulari, no han pogut tancar la sensació de ser solucions parcials distribuïdes excessivament al llarg del temps.

La Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona, única facultat d'aquest àmbit en el sistema universitari català, ha fet mèrits per millorar i tenir un nou edifici modern, ampli, especialment dissenyat, amb laboratoris docents i de recerca de qualitat, amb la mirada posada cap a nous reptes, a nivell d'Europa, amb la implantació del nou Espai Europeu d'Educació Superior, i més localment, amb el desenvolupament dels nous ensenyaments de grau i de màsters. A més, el salt en recerca li ha de permetre nous horitzons més competitius aprofitant l'oportunitat de millorar organitzativament a partir d'una distribució d'espais de qualitat, eficient i eficaçment distribuïts.

Tots els membres de la comunitat universitària, i de la societat en general, poden avui a través d'aquestes pàgines conèixer una mica més de la història recent de la Universitat de Barcelona i en especial de les decisions de creixement que a anat obligant a les respectives màximes autoritats de la institució a traslladar ensenyaments des de l'històric edifici de la plaça de la Universitat a altres zones de la ciutat, en especial a la Diagonal, on avui s'hii agrupa un conjunt molt ampli d'activitats interuniversitàries, amb voluntat de fer-ne un vertader campus d'excel·lència internacional al voltant de la marca *Campus Diagonal Portal del Coneixement*.

Màrius Rubiralta i Alcañiz
Rector de la Universitat de Barcelona

Hi ha moltes i diverses raons per escriure un llibre: el coneixement d'una història que sigui interessant d'explicar als altres, l'oportunitat d'un contingut amb la coincidència d'unes dates significatives per alguna raó, l'aportació d'uns coneixements inèdits o poc coneguts al coneixement públic, la voluntat de compartir una sentiments o unes experiències personals, la recopilació i posada en ordre d'informació sobre un tema perquè pugui ser coneguda i utilitzada per altra gent, la voluntat de perpetuar algun fet o una circumstància relativa a una persona, un esdeveniment o un lloc, l'absència d'informació escrita i documentada sobre algun tema concret, l'interès que un determinat tema pugui tenir per a un conjunt de persones, etc. Totes aquestes i moltes d'altres són, segurament, les raons que explicarien la publicació d'aquest llibre per part de la doctora M. Dolors Gaspar, sobre la història de l'actual edifici de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

El cert és que va ser una feliç coincidència la que es va donar, entre la iniciativa de l'autora i els interessos de la pròpia Facultat. Recordo que, des de la Facultat, estàvem planificant i pensant quina podia ser la millor manera de celebrar els 50 anys de l'inici de la docència de Farmàcia al campus de Pedralbes, i que entre els diversos actes i activitats a organitzar, una de les propostes va ser la de fer un llibre de tipus històric sobre l'edifici de la Facultat. Va ser llavors mateix que, de manera totalment independent, la doctora Gaspar es va posar en contacte amb el deganat per tal d'exposar-nos la seva idea de publicar un llibre justament sobre aquest tema. Realment no podia haver estat més oportú.

Oportunitat també en el moment i en el tema. 50 anys de vida universitària constitueixen un període de temps prou llarg com per contenir infinitat d'històries que val la pena de conèixer, especialment pels que hem passat una part important de les nostres vides en aquest edifici, que ara ja comença a manifestar els signes propis de la vellesa... Cinquanta generacions de farmacèutics i farmacèutiques s'han format i han viscut en aquestes aules, laboratoris i passadissos. Per tant són gairebé més de cinc mil històries, les que estan disperses per les terres de Catalunya, i de més enllà, i que d'una o altra forma composen la història més humana i personal de la Facultat. Però hi ha molts altres fets, més objectius i concrets, relacionats especialment amb les circumstàncies que van rodejar la construcció i l'inici de les activitats docents de la Facultat de Farmàcia al nucli de Pedralbes, que són molt interessants de conèixer i de saber, especialment pel moment històric en què es van produir i que són el principal objecte d'aquest llibre.

He de dir que la lectura del llibre m'ha resultat molt agradable i que m'ha permès descobrir moltes coses curioses que desconeixia. He de reconèixer que totes aquestes coses són especialment interessants per a tots els que hem perllongat la nostra estada a la Facultat més enllà de l'etapa formativa, fent d'aquesta institució una mica la nostra casa, però de segur que seran de l'interès de qualsevol que vulgui saber una mica més sobre la Facultat. Es tracta d'un llibre rigorós, ple d'informacions i de dades, que repassa meticulosament la història des dels començaments del anys quaranta, en què es va iniciar la creació dels col·legis majors. La construcció del de Sant Raimon de Penyafort va ser decisiva perquè, després d'una complexa història, acabés albergant la nova Facultat de Farmàcia, que finalment va iniciar les seves activitats l'octubre de 1957, ara fa cinquanta anys. Una història força singular que val la pena de conèixer. Tot i l'evident vinculació de l'autora amb l'objecte del llibre, es manté en un to més aviat descriptiu, sense gaires valoracions ni anàlisis personals, deixant aquesta possibilitat per al lector. És sens dubte un llibre que ens ajudarà a entendre algunes de les singularitats de l'edifici de la nostra Facultat.

A més de l'oportunitat de la publicació per l'any de celebració del cinquantenari, també es dona la circumstància de produir-se en el moment en que s'està iniciant el projecte per a la construcció d'una nova Facultat de Farmàcia, relativament a prop de l'actual, però aquest cop nascuda ja com una Facultat de Farmàcia des del seu inici. Així doncs la "nostra" antiga Facultat s'haurà d'adaptar per poder continuar al servei de la comunitat universitària amb un nou ús, afrontant un cop més un nou pas i una nova transformació en la seva singular història, i qui sap si pot ser que això sigui per tornar a ser allò que havia d'haver estat en el seu començament, una residència o col·legi major.

Penso que podem mirar aquest llibre una mica com la biografia d'algú que ha viscut molts anys amb nosaltres, i que s'escriu al final dels seus dies just abans d'afrontar un canvi important... També serveix com una mena de comiat i homenatge a un amic, en el qual finalment hi descobreixes moltes coses que, durant molts d'anys, havies ignorat i no sabies sobre ell... Tot plegat una excel·lent i oportuna manera de celebrar un cinquantenari de la nostra institució.

Abans d'acabar voldria agrair a l'autora, la doctora M. Dolors Gaspar, l'escriptura d'aquest llibre, així com a totes les persones i institucions que han col·laborat a fer-ne possible la publicació, especialment a la unitat de Publicacions i Edicions, al vicerectorat de Relacions Institucionals, Comunicació i Política Lingüística i al doctor Carles Benedí per les seves gestions. I als qui llegiu aquestes pàgines, agrair-vos l'interès per la Facultat. Que gaudiu d'una plaent lectura!

Antoni Díez Noguera
Degà de la Facultat de Farmàcia

NECESSITAT D'UN EDIFICI PROPI PER A LA FACULTAT DE FARMÀCIA

Des d'inicis del segle xx, i també una mica abans, les condicions en les quals es desenvolupava l'activitat docent a la Facultat de Farmàcia de Barcelona venien marcades per una infraestructura deficient. El mateix degà, el Dr. Jesús Goizueta, qualificava, el 1915, els locals de Farmàcia de «tristos, humits, foscos i malsans»⁴⁰. Dos anys més tard, des del deganat mateix, a través d'una sèrie de gestions⁴¹ i contactes amb Lluís Mesa Aventín, regidor de l'Ajuntament de Barcelona, es va aconseguir portar al Ple del Consistori una esmena en defensa de la necessitat de construir un edifici per a la Facultat de Farmàcia. En el Ple es discutia sobre la relació de proposta d'obres i millores ciutadanes a realitzar per l'Ajuntament, aprofitant la petició a Madrid d'un pressupost extraordinari de més de setanta-cinc milions de pessetes. El regidor Mesa va proposar que «(...) per cooperar en la construcció d'una Facultat de Farmàcia i d'uns laboratoris annexos i prèvia la cessió del terreny necessari per part de l'Ajuntament (aquest havia de donar) 500.000 pessetes (...)»⁴², i va defensar l'esmena exposant que la Facultat de Farmàcia estava instal·lada «(...) en un lloc que resultava impropï, perquè no hi havia gaire llum ni estava gaire ventilat i no es podien fer experiments perquè les classes eren estretes (...). I, per tant, l'Ajuntament havia de contribuir que la Facultat de Farmàcia tingués una instal·lació adequada (...)». Va sol·licitar que s'acceptés l'esmena i, en tot cas, una votació nominal. Sotmesa a votació nominal, va ser rebutjada per 25 vots contra 14. Els avatars de la política donen lloc, de tant en tant, a circumstàncies anecdòtiques. En aquest cas, un dels regidors, que havia votat en contra, va explicar el seu vot, adduint que l'Ajuntament no tenia per què fer-se càrrec d'obligacions que

40. Loc. cit. 1; p. 8.

41. En una referència a peu de pàgina de l'anuari citat en la nota número 1, es comenta que el catedràtic Dr. M. Rivas Mateos va ser l'iniciador d'una campanya a favor de locals per a la Facultat de Farmàcia, per aquelles mateixes dates.

42. Sessió del Ple de l'Ajuntament de Barcelona, de 18 de maig de 1917. Llibre de plens. Any 1917. AMA.

eren d'exclusiva incumbència de l'Estat, i que els que havien votat a favor el que en realitat havien votat era «(...) que malgrat que l'Estat tenia una Facultat de Farmàcia que pagava i cobrava, l'Ajuntament que tantes atencions i necessitats havia de subvenir, fes el regal a l'Estat de tots els terrenys necessaris i, a més, 500.000 pessetes per a una Facultat de Farmàcia (...). Que el natural seria que fos l'Estat el que fes regals a l'Ajuntament (...)». Els fets demostrarien, posteriorment, que va ser l'Ajuntament de Barcelona mateix el que va cedir terrenys per a la construcció de col·legis majors universitaris i la Facultat de Farmàcia. La resposta a la intervenció és molt il·lustrativa del tarannà d'alguns membres del consistori, ja que d'una banda consideraven que era l'Estat el que havia de procurar per la Facultat de Farmàcia i no l'Ajuntament, i d'una altra prenen en consideració «(...) regalar quatre milions de pessetes a l'Estat per construir a Barcelona un palau per al cap de l'Estat, un palau que no se sabia on s'havia de situar (...)». Per cert, l'esmena presentada sobre l'edificació del palau va ser rebutjada en aquella ocasió per 21 vots contra 20.

En la dècada de 1920, el claustre de Farmàcia protestava perquè considerava que la tasca de la docència es duia a terme en unes condicions infames. La penosa situació no era exclusiva de la Facultat de Farmàcia. La de Ciències, per exemple, també tenia exigències pràctiques pel que fa a la docència i unes limitacions semblants d'espai i d'instal·lacions.

Per afrontar aquest problema comú, al si del claustre de la Universitat de Barcelona s'havia creat una Junta de Locals, en la qual estaven representades les diferents facultats. El catedràtic Dr. Enric Soler Batlle havia estat elegit en representació de la Facultat de Farmàcia, l'11 de maig de 1920, i el mes de juliol es va elegir al també catedràtic, Ramon Casamada Mauri com a vocal suplent. Per tant, ja des de començaments de 1920, l'organisme, amb el seu president al capdavant, va despatxar comunicats de consulta sobre necessitats específiques de les diferents facultats. El degà de Farmàcia no va perdre l'ocasió de dirigir-li les peticions que «(...) respecte de les necessitats de locals d'aquesta Facultat, han formulat els Srs. catedràtics de les assignatures de Tècnica Física i Anàlisi Química, Mineralogia i Zoologia, Química Inorgànica, Matèria Farmacèutica Vegetal i Química Orgànica (...)»⁴³. L'endemà se sumaria la petició del Dr. Soler Batlle, per a la càtedra de Farmàcia Pràctica. Com es pot veure, la denominació que s'emprava per citar les diferents càtedres podria dir-se que era més col·loquial que estricta. En el cas de Farmàcia Pràctica, per exemple, no s'ha d'oblidar que responia oficialment, segons el pla d'estudis decretat el 30 de juliol de 1900⁴⁴, a la denominació Farmàcia Pràctica i Legislació relativa a la Farmàcia.

43. Comunicació del degà de Farmàcia al president de la Junta de Locals de la UB, en data de 16 de juny de 1920. Carpeta «locals». AUHLGF.

44. El reial decret que reformava el pla d'estudis de Farmàcia va ser promulgat quan era ministre d'Instrucció Pública y Bellas Artes Antoni García Àlix, cosa que va motivar, seguint la tradició de plans anteriors, la seva denominació com a Pla García Àlix, al de 1900.

Un dels primers indicis de què es té notícia, i que fa referència no únicament a necessitats parcials sinó que apunta a l'objectiu més ambiciós i definitiu de disposar d'edifici propi per a la Facultat de Farmàcia, són les paraules del catedràtic Josep López Capdepón, recollides al Llibre d'actes, en la sessió de Junta del 13 de maig de 1921. En un to certament misteriós,

«(...) diu (el Dr. López Capdepón) que ha de fer una altra proposició per a la qual desitjaria la unanimitat de vots, ja que altrament no podria dur-se a terme. Diu que per diversos motius (que no aclareix a l'Acta, la qual cosa fa pensar en com és de confidencial el projecte) creu que seria convenient elevar una exposició a l'Excm. Ajuntament expressant-li la necessitat que es construeixi una Facultat de Farmàcia i demanant-li que ens concedeixi un solar per a l'edificació, pel qual caldria demanar subvencions de diferents entitats i de la Superioritat. S'acorda per unanimitat fer-ho així i s'anomena els Drs. López Capdepón (secretari de la facultat) i Soler (Enric Soler Batlle) perquè redactin l'esmentada exposició (...)»⁴⁵.

Va ser el Dr. Soler mateix qui va reiterar la necessitat que hi havia de trobar un local per a la seva càtedra i laboratori «(...) contigu a la Facultat de Farmàcia (...)», a finals de 1923. Fins i tot va proposar al claustre de Farmàcia que li donés suport en la petició de revisió de l'expedient instruït per al trasllat de l'Escola d'Enginyers Industrials a l'Escola Batlló. El degà, Jesús Goizueta, fent gala d'una actitud moderada, va entendre que era una qüestió molt delicada la revisió de l'esmentat expedient de trasllat «(...) contra els nostres companys (...) i que el que s'ha de fer és demanar locals per a l'esmentada càtedra, sense puntualitzar quins han de ser (...)»⁴⁶. El Dr. Soler no podia estar més motivat quan va fer aquesta petició: feia anys que estava, gairebé des que va prendre possessió de la seva càtedra, en situació d'absoluta provisionalitat, impartint l'assignatura en espais cedits per la Facultat de Medicina, fins que el 1926 va poder «tornar» i «(...) impartir la seva càtedra en un local de l'edifici universitari (...)»⁴⁷.

Les infinites reformes i adaptacions de l'espai disponible se succeïen sense solució de continuïtat. El 1923 s'havia hagut de transformar en laboratori un espai que fins llavors s'havia utilitzat com a saló de reunions, cosa que havia obligat també a reformar el Deganat.

El trasllat definitiu, el 1924, de l'Escola d'Enginyers Industrials va fer possible la disponibilitat de més espai a l'edifici de la Universitat. Però no va ser suficient.

45. Llibre d'actes de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona. Sessió del 13 de maig de 1921. Secretaria Facultat de Farmàcia. UB.

46. Loc. cit. 45. Sessió de 4 de desembre de 1923.

47. Loc. cit 45. Sessió d'1 d'octubre de 1926.

Davant de l'expectativa de l'imminent trasllat d'Enginyers, el claustre de Farmàcia, amb el degà al capdavant, va acordar comunicar al rector que

«(...) abans d'accedir a possibles peticions dels locals que havien de quedar disponibles en breu (...) recordés que la Facultat de Farmàcia tenia prioritat adquirida per promeses solemnes d'altres rectors anteriors a V.E. i de V.E. mateix respecte dels esmentats locals, a causa de la necessitat que aquella té d'instal·lar laboratoris que avui falten o són insuficients fins al punt que alguna càtedra ha de donar-se provisionalment instal·lada en una facultat i edifici diferents (...)»⁴⁸.

Des del Rectorat es va obrar amb imparcialitat, i, promeses a part, el gener de 1925 es van designar catedràtics representants de les quatre facultats afectades: Filosofia i Lletres, Dret, Ciències i Farmàcia per formar una comissió –segons sembla diferent de la Junta de Locals de la UB– «(...) que haurà de visitar els locals de l'Escola d'Enginyers Industrials que d'aquí a poc quedaran desallotjats, a fi de proposar-ne la millor distribució, en vista de les necessitats de l'ensenyament (...)»⁴⁹. Van ser designats, per la Facultat de Farmàcia, els doctors Enric Soler Batlle i José Deulofeu Poch.

Amb la marxa d'Enginyers, es va redistribuir l'espai i la Facultat de Farmàcia va aconseguir que els laboratoris de Matèria Farmacèutica Vegetal, Química Orgànica i Farmàcia Pràctica passessin a ocupar el pis superior, mentre es reestructurava el de Química Inorgànica. En la planta baixa es van habilitar uns locals per al Deganat i la Secretaria. Les necessitats, però, continuaven creixent i el 1942 la situació tornava a ser francament preocupant. El Govern va haver d'aprovar un projecte d'obres de reparacions indispensables, i va establir amb caràcter d'urgència la quantitat de 248.792,58 pessetes. Les obres s'havien de dur a terme a l'edifici de la Universitat de Barcelona⁵⁰, amb un projecte formulat per l'arquitecte Josep Doménech Mansana.

Malgrat haver resolt, momentàniament, el problema, el deteriorament de l'edifici continuava avançant a passos gegantescos, afavorit per l'afluència massiva i desbordada d'alumnes a les aules i laboratoris, i l'ús, més que intensiu, de tots els serveis de les diferents facultats.

La situació es va arribar a fer insostenible en la dècada dels cinquanta. A finals de 1952, deu anys després de l'escomesa de les obres urgents que s'esmentaven, una gran quantitat de peticions de gairebé tots els catedràtics donen una idea de com era d'urgent la situació. En alguns casos, els escrits i comunicats descriuen escenaris fins i tot perillosos, que no es limiten als laboratoris, sinó que transcendeixen

48. Comunicat del degà de Farmàcia al rector de la UB, el 30 de juny de 1924. Carpeta «locals». AUHLGF.

49. Comunicat del rector de la UB al degà de Farmàcia, el 13 de gener de 1925. Carpeta «locals». AUHLGF.

50. Ordre de 21 de setembre de 1942, per la qual s'aprova el projecte d'obres de reparacions indispensables a la Universitat de Barcelona. BOE de 29 de setembre de 1942; p. 7670.

a les mateixes aules docents. A la carta que el degà de Farmàcia dirigia al rector-president de la JOUB, via secretari-administrador, li pregava que prengués nota sobre el terra de l'aula del tercer pis, que es trobava amenaçat d'enfonsament i requeria una intervenció urgent. Aquesta carta anava acompanyada de totes les peticions individuals d'actuació que li van remetre els catedràtics. En alguns casos es tractava de despreniments de pintura i enguixada, producte d'humitats a les parets i els sostres; en d'altres, d'obres majors com la separació i l'adequació de laboratoris, etc.

Al llarg de 1955, mentre ja s'estaven duent a terme les obres d'adaptació de l'edifici del Col·legi Major Sant Raimon de Penyaforat per instal·lar la nova Facultat de Farmàcia, es van haver de realitzar, amb caràcter d'urgència –com sempre–, les obres de reparació imprescindibles a la part de l'edifici de la Universitat que ocupava la facultat.

Es van pressupostar diferents quantitats per atendre les demandes de diverses càtedres; gairebé totes requerien reparacions, com també els laboratoris de docència pràctica. Els més afectats eren els laboratoris de Farmàcia Pràctica o Galènica, Tècnica Física i Fisicoquímica Aplicada, Anàlisi Química i Bromatologia, Geologia i Mineralogia, Microbiologia i Fisiologia Vegetal. A més, s'havien de reparar els bancs i les finestres d'una de les aules. Pel que fa a la càtedra d'Anàlisi Química i Bromatologia, el catedràtic Francesc Moreno sol·licitava la reparació i instal·lació d'una tela metàl·lica a la claraboia del laboratori, pel perill que es derivava de la ruptura de vidres, la consegüent entrada de l'aigua de pluja i la freqüent caiguda de runes, la qual cosa dificultava el desenvolupament de qualsevol tipus de pràctica dels alumnes.

Les peticions, dutes a terme primer el 1952 i reiterades l'any següent, malgrat la urgència indicada, no van tenir lloc fins al 1955. L'arquitecte Bonaventura Bassegoda es va encarregar d'elaborar-ne els pressupostos i dirigir-ne les obres.

Les necessitats no es van acabar aquí. Al contrari, sense solució de continuïtat, i fins l'últim dia que va ocupar l'ala dreta del denominat Pati de Ciències a la Universitat Literària de Barcelona, la Facultat de Farmàcia –de la mateixa manera que les altres– va requerir d'una despesa contínua en manteniment. En el pressupost de la JOUB per al 1956, encara es van destinar 66.510,23 pessetes per a obres de reparació i conservació a la Facultat de Farmàcia de l'edifici central.

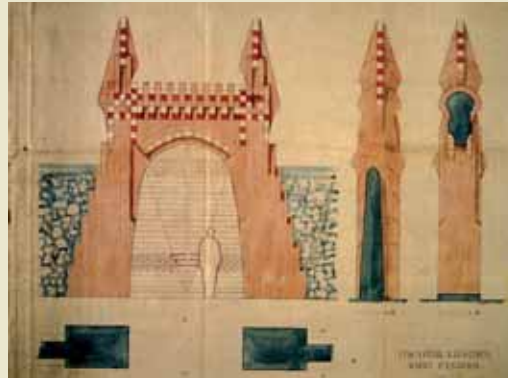

Vista lateral de l'edifici principal de la Facultat de Farmàcia de Barcelona en l'actualitat.

Porta principal
d'accés a la Facultat.

Plànol d'alçat de la porta de Gaudí.

La porta en la seva ubicació actual, d'entrada a la Facultat de Farmàcia.

Vistes de l'interior de l'Aula Magna de la Facultat de Farmàcia de Barcelona poc després de la inauguració.

Vista parcial de diferents peces que es conserven al Museu d'Història de la Farmàcia Catalana, a la Facultat de Farmàcia de Barcelona.

Laboratori de galènica, l'any 1957.

Diferents imatges de l'interior de l'annex de la Facultat de Farmàcia en l'actualitat.